

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 50 · MATURA USTNA 2027–2028

PRZEDWIOŚNIE · KONTEKST: WESELE

SZKLANE DOMY? SERIO?

Pytanie jawne 50: „Różne wizje odbudowy Polski po odzyskaniu niepodległości. Omów zagadnienie na podstawie Przedwiośnia Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Wesele Stanisława Wyspiańskiego.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Żeromski zestawia marzenie o szybkim dobrobycie, ostrożną pracę państwową i rewolucyjny przewrót.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Przedwiośnie” zestawia trzy wizje odbudowy Polski — szklane domy, pracę Gajowca i rewolucję Lulka — i żadna nie zwalnia z pytania o realne skutki.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Żeromski, podobnie jak Wyspiański, pyta nie tylko o piękne idee, ale o to, czy umiemy działać razem.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Trzy wizje i ich słabe punkty. Szklane domy — inspiracja bez realizacji. Gajowiec — konieczna praca państwa, ryzyko zbyt wolnego tempa. Lulek — mocny głos o nierównościach, ryzyko przemocy i lekceważenia niepodległości. Cezary — ten, kto te propozycje sprawdza. Wniosek: odbudowa wymaga wyobraźni i odpowiedzialności za ludzi, którzy będą żyć w efektach naszych pomysłów.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Szklane domy — Co symbolizuje opowieść Seweryna i dlaczego nie jest planem, który już zrealizowano?

KIERUNEK ODPOWIEDZI To wizja nowoczesnego, dostatniego kraju dla zwykłych ludzi. Cezary nie znajduje szklanych domów po przyjeździe do Polski, więc opowieść ojca wyraża cel i nadzieję, nie stan faktyczny.

2. Gajowiec — Dlaczego Gajowiec broni stopniowych reform, a Cezary nie jest usatysfakcjonowany?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Gajowiec chce wzmacniać instytucje i niezależne państwo przez systematyczną pracę. Cezary obawia się, że tempo zmian jest zbyt wolne wobec biedy; to on domaga się wielkiej idei, na przykład reformy rolnej i rozwoju przemysłu.

3. Lulek — Co Lulek trafnie dostrzega, a co niepokoi Cezarego w jego wizji?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Lulek wskazuje krzywdę robotników i nierówności. Proponuje jednak rewolucję klasową, podważa znaczenie państwa narodowego. Cezary pamięta przemoc rewolucji w Baku.

4. Kontekst — Jak wizja Wernyhory i finał Wesela pomagają zrozumieć spór u Żeromskiego?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Wernyhora wzywa do wspólnego działania, ale róg ginie, a goście tańczą w uśpieniu. Samo hasło nie wystarczy bez porozumienia i wykonania. Żeromski pyta, jak po odzyskaniu niepodległości przetożyć wizje na konkretne reformy.

5. Pytanie komisji — Która wizja jest ci najbliższa i dlaczego?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Uzasadnij wybór. Możesz też połączyć elementy: realizm Gajowca i wrażliwość społeczną, która stoi za krytyką Lulka.

6. Pytanie komisji — Dlaczego Żeromski nie daje jednoznacznej odpowiedzi?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo pisze powieść-ostrzeżenie: pokazuje wybór i jego koszty, a decyzję zostawia czytelnikowi.